

Regelrådets uttalelse

Om: **Forslag til endring av avfallsforskriften kap. 1 om kasserte elektriske og elektroniske produkter**

Ansvarlig: **Miljødirektoratet**

Regelrådets konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Miljødirektoratet

Deres ref.:

2020/15675

Vår ref.:

21/00124

Vår saksbehandler:

Marte Grønvold

Dato:

25.05.2021

Uttalelse

Om: **Forslag til endring av avfallsforskriften kap. 1 om kasserte elektriske og elektroniske produkter**

Konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Miljødirektoratet foreslår endringer av avfallsforskriften kapittel 1 om elektrisk og elektronisk avfall.

Direktoratet har gitt en god beskrivelse av problemet og målet med forslaget. Forslaget er en del av en større tiltakspakke, og dette begrenser mulighetsrommet for utredning av alternativer. Regelrådet mener allikevel at direktoratet kunne vurdert andre tiltak enn krav til samtykke fra forhandler eller kommune for å sikre at avfall kun hentes ut av seriøse ombruksaktører. Regelrådet mener også det hadde vært naturlig å se på mottakplikten for forhandlere og avhjelpende tiltak. Berørt næringsliv er ikke beskrevet. Virkningene av forslaget er godt kvalitativt beskrevet, men ikke forsøkt tallfestet.

Regelrådet mener utredningen har noen mangler i besvarelsen av de seks spørsmålene i utredningsinstruksen. Regelrådet konkluderer derfor med at utredningen har svakheter jf. utredningsinstruksens punkt 2-1 og punkt 2-2.

Regelrådet stiller spørsmål til om kostnadene forbundet med sikring av EE-avfall kan bli uforholdsmessig høye for noen forhandlere. På bakgrunn av dette kan ikke Regelrådet med sikkerhet konkludere med at målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

1 Om forslaget som er sendt på høring

Miljødirektoratet foreslår endringer av avfallsforskriften kapittel 1 om elektrisk og elektronisk avfall. Formålet med forslaget er å hindre at EE-avfall kommer på avveier fra mottak for slikt avfall.

Forslaget innebærer et nytt krav til skriftlig samtykke til henting av EE-avfall fra mottak, og en tilhørende plikt for forhandler og kommune om å sørge for skriftlig samtykke der EE-avfall hentes av andre enn godkjent returselskap. Dersom samtykke gis til en aktør som driver med forberedelse til ombruk, er det ytterligere krav til dokumentasjon som skal sikre at EE-avfall bringes til et lovlig avfallsanlegg eller gjennomgår gjenvinning.

Videre foreslår Miljødirektoratet å presisere kravene til forsvarlig oppbevaring av EE-avfall for forhandler og kommune, og et nytt krav om at forhandler og kommune skal sette opp plakater om at EE-avfall ikke kan fjernes uten samtykke.

Miljødirektoratet foreslår i tillegg flere andre presiseringer av plikter som allerede er satt i forskriften, som skal sikre oppdatert og korrekt begrepsbruk og krav som er tilpasset det nye produsentregisteret (Produsentansvar) for EE-avfall.

2 Regelrådets prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til. På denne bakgrunn prioriterer Regelrådet å uttale seg om et utvalg av saker.

Forslaget berører relativt mange virksomheter (alle forhandlere av elektriske og elektroniske produkter, ombruksaktører og returselskaper). Videre omhandler forslaget regulering av ombruksaktører som vil være en viktig bransje i omleggingen til en mer sirkulær økonomi. På bakgrunn av dette har Regelrådet prioritert å uttale seg om saken.

3 Regelrådets vurdering av utredningen av konsekvenser for næringslivet

Det følger av Regelrådets vedtekter § 2 første ledd at Regelrådet skal ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Rådet kan vurdere hvorvidt nytt eller endret regelverk er utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

Som grunnlag for vurderingen nedenfor har Regelrådet særlig tatt utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksen kapittel 2. Det vil si punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1. Kostnads- og nyttevirkninger for næringslivet

Direktoratet kunne gitt en noe grundigere beskrivelse av berørt næringsliv (forhandlere, ombruksaktører og returselskaper), for eksempel hvor mange virksomheter som berøres av forslaget.

Kostnadsvirkninger for berørt næringsliv er grundig kvalitativt vurdert, men ikke forsøkt tallfestet. Regelrådet mener at direktoratet kunne forsøkt å hente inn estimater for tidsbruken ved de nye administrative byrdene for ombruksaktører og forhandlere. Det er positivt at utredningen også inneholder en grundig vurdering av nyttevirkningene av forslaget.

3.2. Konkurransvirkninger for næringslivet

Det er positivt at direktoratet foreslår at ombruksaktører skal ha mulighet til å hente EE-avfall. For å sikre at avfall kun hentes av seriøse aktører foreslås det særlige krav om dokumentasjon for ombruksaktører som skal hente EE-avfall. Direktoratet kunne vurdert om alle forhandlere har forutsetninger for å vurdere denne dokumentasjonen, særlig aktører som ikke er knyttet til større kjeder. Informasjon og veiledning fra Miljødirektoratet kan etter Regelrådets vurdering være viktig for at dette tiltaket skal fungere godt for forhandlere og seriøse ombruksaktører. Direktoratet kan også vurdere om de kan utforme en standard eller mal for samtykkedokumentet.

Miljødirektoratet foreslår en presisering av at forhandler skal gjennomføre ytterligere tiltak dersom EE-avfall likevel kommer på avveie etter at tiltak er iverksatt. Ytterligere tiltak kan være inngjerding, vakthold og å oppbevare EE-avfall innendørs. I høringsbrevet står det at forutsetningen er at valg av tiltak er tilstrekkelig for å sikre at EE-avfall ikke havner på avveie. Regelrådet stiller spørsmål til hvor langt aktørene må gå for å sikre dette avfallet og om dette kan ha konkurransevirkninger mellom forhandlere i ulike områder. Bransjen opplyser selv at der problemet er størst klipper de som henter avfallet opp hengelåser og gjerder. Hvis kontinuerlig vakthold og innendørs oppbevaring blir eneste gjenstående mulighet kan dette gi betydelige kostnader for de forhandlerne som er mest utsatt for problemet. Høye kostnader for enkelte forhandlere kan forsterkes av at netthandel har økt de siste årene. I tillegg har fysiske butikker måtte holde stengt i perioder under koronavirusutbruddet, mens nettbutikker ikke har vært særskilt regulert under utbruddet. Det fører til at norske forbrukere kjøper en stadig høyere andel av de aktuelle produktene på nett, både fra norske og utenlandske nettbutikker (der sistnevnte ikke nødvendigvis bidrar til returordningen). Produktene leveres så inn til fysiske butikker når forbruker er ferdig med dem. Kostnadene ved returplikten tilfaller da kun de fysiske butikker. Miljødirektoratet kunne i forbindelse med denne høringen vurdert om kostnadene forbundet med sikring av EE-avfall kan bli uforholdsmessig høye for noen forhandlere.

3.3. Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

Miljødirektoratet skriver at de antar at forhandlere som er en del av en større butikkjede, vil kunne få lavere kostnader ved at det utarbeides plakater i fellesskap eller av en sentral administrasjon. Regelrådet er enig i denne vurderingen. Vi mener derfor at Miljødirektoratet kunne vurdert å utforme standardtekster til plakat (for eksempel tekst på norsk og engelsk), eller utformet en eksempelplakat. Slik sett kan kostnadene for mindre og uavhengige aktører reduseres.

Direktoratet skriver også at det vil kunne være tilfeller der mindre aktører ikke får samtykke til henting av EE-avfall. Regelrådet savner en vurdering av tiltak som kan tilrettelegge for at små, seriøse aktører ikke ekskluderes fra markedet som følge av forslaget.

3.4. Alternative tiltak

Miljødirektoratet gir en god beskrivelse av problemstillingen og målet med forslaget. Regelrådet merker seg at dette forslaget er en del av en større tiltakspakke, og har tatt hensyn til dette i vurderingen av utredningen av alternative tiltak.

Direktoratet har vurdert hvem som skal ha tillatelse til å hente EE-avfall fra mottak, og tilråder at ombruksaktører skal kunne hente EE-avfall i tillegg til godkjente returselskaper og aktører med tillatelse etter forurensingsloven. Regelrådet kan ikke se at Miljødirektoratet har vurdert andre tiltak enn krav til samtykke fra forhandler eller kommune. Et alternativt tiltak kunne vært en form for sentral godkjenning av ombruksaktører.

Regelrådet kan ikke se at Miljødirektoratet har utredet alternativer til eller endringer i forhandlernes mottaksplikt eller i returordningen for EE-avfall verken i denne høringen eller i brev om *Tiltak og aktiviteter for å hindre ulovlig eksport av EE-avfall* datert 2. mars 2020 fra Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet. Regelrådet mener det er naturlig å se på mottaksplikten for forhandlere og innretningen av returordningen. Det kunne vært vurdert avhjelpende tiltak, for eksempel at forhandlere får noe kostnadsdekning gjennom returordningen eller at returordningen legger til rette for og dekker kostnadene til hyppigere henting av avfall hos de forhandlere som har størst problemer med ulovlig fjerning av EE-avfall. Det kunne videre vært vurdert om kravene til sikring og oppbevaring kunne vært differensiert for ulike produkter, for eksempel på bakgrunn av størrelse eller hvor attraktive produktene er for de som henter denne typen avfall ulovlig.

3.5. Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Regelrådet mener Miljødirektoratet bør vurdere forutsetninger for en vellykket gjennomføring, blant annet informasjon/veiledning i forbindelse med krav om samtykke og mulig standard/mal både for samtykkedokumentet og plakat.

3.6. Andre kommentarer til utredningen og gjennomføringen av høringen

Regelrådet mener det er positivt at Miljødirektoratet foreslår at samtykke kan være digitalt og at det foreslås noen administrative forenklinger for returselskapene.

Direktoratet foreslår at ordlyden i dagens avfallsforskrift § 1-5 fjerde ledd endres slik at «*sensitive data*» erstattes av «*personopplysninger*». Hva som regnes som personopplysninger i tilknytning til kasserte elektriske og elektroniske produkter kunne vært utdypet nærmere ettersom stadig flere produkter er koblet til bruker, for eksempel smart-TV-er og app-styrte vaskemaskiner.

Hvilke muligheter og begrensninger man har til å videoovervåke og hvilke krav som stilles når man har videoovervåking kunne med fordel vært omtalt i høringsnotatet.

Vi gjør oppmerksom på at det følger av utredningsinstruksen punkt 4-3 at Regelrådet skal informeres om høringen når forslag til lov og forskrift som er særlig relevant for næringslivet legges ut på høring. Vi kan ikke se å ha mottatt informasjon om denne saken, og ber om at dere i fremtiden også setter Regelrådet som mottaker av høringer som berører næringslivet.

4 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Regelrådet stiller spørsmål til om kostnadene forbundet med sikring av EE-avfall kan bli uforholdsmessig høye for noen forhandlere. Regelrådet merker seg at Miljødirektoratet mener dette kun er presiseringer av gjeldende krav. Regelrådet vurderer at forslaget i hvert fall ikke gir noen reduksjon i kostnadene for aktørene, og at verken dagens mottaksplikt eller avhjelpende tiltak er vurdert. På bakgrunn av dette kan ikke Regelrådet med sikkerhet konkludere med at målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.